

Etusivu>Oikeudenkäyntimenettely>Rikosasiat>Oikeudellinen yhteistyö>Eurooppalainen tutkintamääräys, keskinäinen oikeusapu ja yhteiset tutkintaryhmät

Eurooppalainen tutkintamääräys, keskinäinen oikeusapu ja yhteiset tutkintaryhmät

Tässä osiossa esitellään yleisesti EU:n lainsäädäntöä, joka koskee todisteiden hankkimista toisesta jäsenvaltiosta, keskinäisen oikeusavun antamista ja yhteisten tutkintaryhmien perustamista.

Taustaa

Koska rajatarkastukset on poistettu EU:n alueelta, EU:n kansalaisten on paljon helpompaa matkustella vapaasti. Samalla kuitenkin myös rikollisten on helpompi toimia yli rajojen.

Siksi on erittäin tärkeää, että EU-maiden yhteistyö toimii, kun hankitaan todisteita rikosasioissa.

Todisteiden vastaanottaminen rikosasiassa

Eurooppalainen tutkintamääräys

Eurooppalainen tutkintamääräys on EU-maan oikeusviranomaisen antama tai vahvistama oikeudellinen päätös tutkintatoimenpiteiden suorittamisesta toisessa EU-maassa todisteiden hankkimiseksi rikosasioissa.

Direktiivi rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä hyväksyttiin 3. huhtikuuta 2014, ja EU-maiden oli saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään 22. toukokuuta 2017 mennessä. Direktiivi ei sido Tanskaa eikä Irlantia.

Eurooppalainen tutkintamääräys perustuu vastavuoroiseen tunnustamiseen, mikä tarkoittaa sitä, että täytäntöönpanoviranomaisen on tunnustettava toisen maan pyyntö ja varmistettava sen täytäntöönpano. Täytäntöönpano on suoritettava samalla tavoin ja samoin edellytyksin kuin jos täytäntöönpanomaan viranomaisen olisi määrännyt kyseisen tutkintatoimenpiteen. Eurooppalainen tutkintamääräys voidaan antaa myös sellaisten todisteiden hankkimiseksi, jotka ovat jo olemassa.

Direktiivillä luodaan kattava kehys todisteiden hankkimiselle. Tutkintatoimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi todistajien kuuleminen, puhelinkuuntelu, peitetutkinta ja pankkitapahtumia koskevat tiedot.

Määräyksen antavat viranomaiset voivat antaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen ainoastaan, jos tutkintatoimenpide on välttämätön

oikeassa suhteessa tarkoitukseensa nähden ja sallittu vastaavassa kansallisessa tapauksessa.

Eurooppalainen tutkintamääräys annetaan vakiolomakkeella, joka käännetään täytäntöönpanevan EU-maan viralliselle kielelle tai jollekin muulle täytäntöönpanomaan ilmoittamalle kielelle.

Täytäntöönpanevan EU-maan on uuden direktiivin mukaan suoritettava tutkintatoimenpiteet yhtä nopeasti ja ensisijaisesti kuin vastaavissa kansallisissa tapauksissa.

Direktiivissä asetetaan määräajat (enintään **30 päivää** aikaa päättää pyynnön tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja **90 päivää** aikaa suorittaa täytäntöönpano sen jälkeen kun edellä mainittu päätös on tehty).

EU-maat voivat kieltäytyä pyynnöstä tietyin perustein. Seuraavia yleisiä kieltäytymisperusteita sovelletaan kaikkiin toimenpiteisiin:

koskemattomuus tai erioikeus tai rikosoikeudellisen vastuun rajoittamista koskevat säännöt, jotka liittyvät lehdistön vapauteen

olennaisten kansallisten turvallisuusetujen vahingoittuminen

kyseessä ei ole rikosoikeudellinen menettely

kaksoisrangaistavuuden kieltö (*ne bis in idem*)

ekstraterritoriaalisuus yhdistettynä kaksoisrangaistavuuteen

ristiriita perusoikeuksien kunnioittamisvelvoitteen kanssa.

Seuraavia kieltäytymisperusteita sovelletaan tiettyihin toimenpiteisiin:

teko ei ole täytäntöönpanomaassa rangaistava (lukuun ottamatta tiettyjä vakavia rikoksia)

toimenpiteen täytäntöönpano on mahdotonta (tutkintatoimenpidettä ei ole tai sitä ei voitaisi käyttää vastaavissa kansallisissa tapauksissa eikä sille ole vaihtoehtoa).

Sähköinen todistusaineisto

Kun rikostutkintaa varten hankitaan sähköistä todistusaineistoa, kuten sähköpostitilin haltijaa koskevia tietoja tai Facebookin kautta lähetettyjen viestien ajoitusta ja sisältöä koskevia tietoja, asialla on usein vaikutuksia useammassa maassa, koska dataa voidaan tallentaa tai palveluntarjoaja voi olla sijoittautunut toiseen EU-maahan tai muualle maailmaan.

Perinteisiä oikeudellisen yhteistyön välineitä pidetään tässä yhteydessä liian hitaina. Euroopan komissio ehdotti 17. huhtikuuta 2018 [asetuksen](#) ja [direktiivin](#) muodossa uusia sääntöjä, jotta lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset saisivat helpommin ja nopeammin sähköisen todistusaineiston, jota ne tarvitsevat voidakseen tutkia ja mahdollisesti asettaa syytteeseen rikollisia ja terroristeja.

Keskinäinen oikeusapu

Tällaisen avun oikeudellinen kehys vahvistetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29. toukokuuta 2000 tehdyllä

[yleissopimuksella keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa](#) ja sen 16. lokakuuta 2001 tehdyllä [pöytäkirjalla](#).

Yleissopimuksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa oikeudellista yhteistyötä kehittämällä ja nykyaikaistamalla voimassa olevia keskinäistä oikeusapua koskevia säännöksiä. Yleissopimuksella täydennetään erityisesti seuraavien yleissopimusten määräyksiä ja helpotetaan niiden soveltamista EU-maiden välillä:

Euroopan neuvoston 20. huhtikuuta 1959 tehty [eurooppalainen yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa](#) sekä sen 17. maaliskuuta 1978 tehty lisäpöytäkirja

[Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19. kesäkuuta 1990 tehdyn yleissopimuksen](#) määräykset keskinäisestä avunannosta rikosasioissa.

Oikeusapua pyytävä viranomaisen voi yleissopimuksen nojalla ottaa suoraan yhteyttä määräyksen antavaan viranomaiseen.

Ellei täytäntöönpanoviranomaisella ole syytä kieltäytyä pyynnöstä, pyyntö on täytettävä mahdollisimman pian ja, jos mahdollista, pyynnön esittäneen viranomaisen antamaan määräaikaan mennessä.

Yleissopimus oli 22. toukokuuta 2017 asti pääasiallinen väline todisteiden hankkimiseen EU:ssa. Tuolloin eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annetulla direktiivillä korvattiin yleissopimuksen ja pöytäkirjan vastaavat määräykset niiden EU-maiden osalta, joita direktiivi sitoo. Yleissopimuksella ja pöytäkirjalla on edelleen erityistä merkitystä viimeksi mainituille maille, koska tietyt määräykset ei ole korvattu direktiivillä (esim. yhteisiä tutkintaryhmiä koskevat määräykset), sekä niille EU-maille, joita direktiivi ei sido. Tietoa [yleissopimuksen](#) ja [pöytäkirjan](#) ratifioinnista.

Yhteiset tutkintaryhmät

Yhteinen tutkintaryhmä on useiden valtioiden tuomareista, syyttäjästä ja lainvalvontaviranomaisista koostuva ryhmä, joka on perustettu kirjallisella sopimuksella tietyksi ajaksi ja jonka erityisenä tehtävänä on suorittaa rikostutkinta yhdessä tai useammassa näistä valtioista. EU:n oikeudellisessa kehityksessä mahdollisuus perustaa jäsenvaltioiden välisiä yhteisiä tutkintaryhmiä annetaan

[keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen](#) 13 artiklassa ja yhteisistä tutkintaryhmistä tehdyssä neuvoston puitepäätyöksessä 2002/465/JHA.

Lisätietoja

Yhteiset tutkintaryhmät

Päivitetty viimeksi: 25/11/2019

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.